

Nitel Araştırmaların Analizi: Meta-Sentez ¹

Deniz GÜNEŞ ² - Ramazan ERDEM ³

Başvuru Tarihi: 31.08.2022

Kabul Tarihi: 24.12.2022

Makale Türü: Derleme

Öz

Meta-sentez, nitel araştırma bulgularının analiz edilip sentezlenmesi ile daha geniş ve üst bir bakış açısı sağlayan bir araştırma yöntemidir. Son yıllarda meta-sentez kapsamında yürütülen araştırmaların sayısı artmakta fakat kavram kullanımı, yöntem ve araştırma sürecinde uyumsuzluklar görülmektedir. Bu karmaşıklığı gidermek adına bu çalışmada öncelikle meta-sentez kavramı tanıtılmıştır. Ardından meta-sentez araştırma yönteminin alt türleri ele alınmıştır. Daha sonra meta-sentez yaklaşımında en sık kullanılan meta-etnografi yaklaşımı esas alınarak araştırma süreci aktarılmıştır. Son olarak mevcut meta-sentez araştırmaları hakkında bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Nitel Araştırma, Meta-Sentez, Araştırma Yöntemleri, Meta-Etnografi

Atıf: Güneş, D. ve Erdem, R. (2022). Nitel araştırmaların analizi: Meta-sentez. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(Özel Sayı 2), 81-98.

¹ Bu çalışma etik kurul izin belgesi gerektirmemektedir.

² Ordu Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, denizgunes@odu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1995-8142

³ Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Sağlık Yönetimi Bölümü, raerdem@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-6951-3814

Analysis of Qualitative Research: Meta-synthesis

Deniz GÜNEŞ⁴ - Ramazan ERDEM⁵

Submitted by: 31.08.2022

Accepted by: 24.12.2022

Article Type: Review

Abstract

Meta-synthesis is a research method that provides a broader and higher perspective by analyzing and synthesizing qualitative research findings. In recent years, the number of studies conducted within meta-synthesis has increased, but there are conflicts in using the concept, method, and research process. In order to eliminate this complexity, firstly, the concept of meta-synthesis is introduced in this study. Then, sub-types of the meta-synthesis research method are discussed. After that, the research process was conveyed based on the meta-ethnography approach, which is the most frequently used in the meta-synthesis approach. Finally, information about current meta-synthesis research is given.

Keywords: *Qualitative Research, Meta-Synthesis, Research Methods, Meta-Ethnography*

⁴ Ordu University, Faculty of Health Sciences, Department of Health Management, denizgunes@odu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1995-8142

⁵ Süleyman Demirel University, Faculty of Economics and Administrative Sciences, Department of Health Management, raerdem@yahoo.com, ORCID: 0000-0001-6951-3814

Giriş

Özellikle geçtiğimiz son yarım yüzyılda, nitel araştırma yöntemi ile yapılan bilimsel araştırma sayısı hızla artmaktadır. Bu artış beraberinde nitel alanda elde edilen bulguların çoğalmasının ve daha genel bir bakış açısı kazanma şansının kapılarını aralamıştır. Meta-sentez araştırma yöntemi bu kapının anahtarı olarak görülebilir. Nitel araştırmaların nitel bir anlayış çerçevesinde sentezlenme sürecini ifade eden meta-sentez yöntemi karar vericiler ve uygulayıcılar için kanıta dayalı bilgiler sunmanın bir aracıdır. Meta-sentez, çatı bir kavram olup içerisinde birçok farklı yaklaşımı barındırır. Bu çalışma kapsamında öncelikle meta-sentez yöntemi tartışılmıştır. Daha sonra meta-sentezi oluşturan alt türleri ele alınmıştır. Ardından meta-sentez araştırma süreci ve mevcut durum hakkında bilgi verilmiştir.

Meta-Sentez: Genel Bir Bakış

En sade şekilde meta-sentez, nitel ve/veya karma yöntem araştırmalarının nitel bulgularını yine nitel bir anlayış içerisinde yorumlama ve anlamlandırma sürecidir. Meta-sentez kavramını oluşturan meta kelimesi, incelenen çalışmaların ötesine geçmeyi ifade ederken sentez kavramı birden fazla araştırmanın özgünlüklerine zarar vermeden birlikte harmanlanmasını ifade eder.

Meta-sentez, benzer bir konudaki farklı nitel çalışmaların bulgularını karşılaştırıp bütünleştirerek teorik bir model keşfetmek veya geliştirmek amacıyla kullanılan, nispeten yeni bir nitel yöntemdir (Gümüş, 2018; Sandelowski, Docherty ve Emden, 1997; Walsh ve Downe, 2005). Bulguları sentezleyerek mevcut bilgiyi ilerletmeyi ve geniş bir görüş elde etmeyi sağlar. Bu sayede meta-sentez, nitel bulguları pratikte uygulanabilir kılmak için sistematik bir yaklaşım sağlar (Siau ve Long, 2005; Zimmer, 2006). Dolayısıyla meta-sentez, alandaki araştırmaların sıradan bir incelemesi değil, mevcut nitel araştırma bulgularına odaklanarak yorumlayıcı bir analize dayalı yeni bilgi geliştirmeye ve konu ile ilişkili teori üretmeye yarayan metodolojik bir yaklaşımdır (Aspfors ve Fransson, 2015; Sandelowski ve Barosso, 2003). Titiz ve dikkatli bir şekilde yürütülen bir meta-sentez araştırması, özellikle daha küçük çeşitlilikte gözden kaçırılacak insan deneyiminin çeşitliliğini genişletebilir ve incelenen olgunun daha büyük bir temsilini oluşturan temalar geliştirebilir (Thorne, 2017). Dolayısıyla meta-sentez araştırma yöntemi, parçalarının toplamından daha büyük bir değer oluşturabilir (Chenail ve diğerleri, 2012).

Alanyazın incelendiğinde bir grup nitel çalışmanın birleşimine atıfta bulunarak “nitel meta-analiz (qualitative meta-analysis)” ifadesinin ilk kez Stern ve Harris (1985) tarafından kullanıldığı görülmektedir. Stern ve Harris hemşirelik alanında araştırmacı olarak kendilerinin de dahil olduğu yedi adet nitel araştırmayı gömülü teori tekniği ile incelemiştir. Fakat meta-sentez yaklaşımını sistematik bir yöntem olarak geliştiren araştırmacıların Noblit ve Hare (1988) olduğu görülmektedir. Araştırmacılar bu yöntemi “meta-etnografi (meta-ethnography)” olarak ifade etmiştir. Bu çalışmada, sentezleme süreci yedi adımda açıklanarak sistemleştirilmiş ve sonraki çalışmalar için kuramsal bir alt yapı olarak kabul edilmiştir (Sattar, Lawton, Panagioti ve Johnson, 2021; Siau ve Long, 2005) Zimmer (2006) ise gömülü teori yönteminin kurucuları Glaser ve Strauss (1971) tarafından ölüm sürecini konu alan dört nitel araştırmanın sentezlendiği araştırmayı, nitel araştırma sonuçlarının birlikte analiz edildiği ilk araştırma olarak ifade etmektedir.

Uluslararası çalışmalar incelendiğinde (Jessen, Haraldsen ve Stănicke, 2021; Johannessen, Flateland, Haraldstad, Skisland, ve Rohde, 2022; Othman, Wong, Lean, Mohd Noor ve Neoh, 2020; Xie, He, Burnett ve Cheng, 2021) meta-sentezin nitel verilerin yorumlanması ve değerlendirilmesinde kullanıldığı görülmektedir. Türkiye’de yapılan bazı çalışmalar incelendiğinde (Aküzüm ve Özmen, 2014; İspir ve Yıldız, 2021; Kıncal ve Beyyınar, 2015) ise meta-sentez yönteminin bazı çalışmalarda farklı yorumlandığı ve nicel verilerin de çalışmaya dâhil edildiği görülmektedir. Meta-sentez yönteminde hem nicel hem de nitel araştırmaların

bulgularının kullanılabilirliğini ifade eden çalışmalar olsa da (Bair ve Haworth, 2004; Strobel ve van Barneveld, 2009) genel olarak kabul edilen olgu meta-sentez yönteminde yalnızca nitel verilerin dahil edilebileceği yönündedir.

Meta-sentez kavramı, literatürde “nitelin meta-analizi”, “meta-etnografi”, “meta-çalışma”, “nitel meta-sentez” gibi farklı kavramlarla ifade edilmiştir. Hatta meta-sentez sürecinde nicel verilerin kullanılmaması ve “nicel meta-sentez” teriminin mevcut olmamasına rağmen “nitel meta-sentez” kavramına dahi rastlanmaktadır. Meta-sentez, nitel verilerin sistematik derlemesini içeren bir süreç olduğundan dolayı bu ifadenin kavram karmaşasına yol açabileceği düşünülmektedir. Bu çalışmada yöntem “meta-sentez” olarak ifade edilecektir. Diğer kavramların bir bölümü ise çatı kavram olan meta-sentez araştırma yönteminin alt türleridir.

Meta-Sentez Araştırma Türleri

Nitel araştırmaların artmasıyla ilgili fenomen ve süreçler hakkında sahip olunan bilgiler artmış olsa da uygulamada etkisi sınırlı kalmıştır (Finfgeld-connet, 1998). 1980’lerin sonlarına doğru nitel araştırmacılar bu sorunu fark etmiş ve nitel veri sonuçlarını sentezleyerek daha anlamlı ve genellenebilir bir hale getirmek için bazı meta-sentez yaklaşımları önermiştir (Tablo 1). Önerilen meta-sentez yaklaşımları incelendiğinde temel bazı farklılıklara sahip oldukları gözlemlenmektedir. Bunun nedeni meta-sentez yöntemi, dahil edilen çalışmaların türü ve miktarı, ilgili çalışmaların seçimi ve değerlendirilmesi, bulguların belirlenme ve sentezlenme süreci bakımından farklılık gösteren çeşitli yaklaşımları içermesidir. Tek bir yaklaşımın benimsendiği çalışmaların yanında birden fazla meta-sentez yaklaşımının bir arada kullanıldığı çalışmalar da bulunmaktadır (Bearman ve Dawson, 2013; Teasdale, Santer, Geraghty, Little ve Yardley, 2014). En sık kullanılan meta-sentez yaklaşımlarının arasındaki farkları netleştirmek adına yaklaşımlar Tablo 1’de tablolaştırılmış ve aşağıda ayrı başlıklar altında ele alınmıştır.

Tablo 1

Meta-Sentez Türleri

Araştırma Türü	Açıklama	Referans
Meta-etnografi (Meta- ethnography)	Karşılıklı dönüşümsel analiz, çürütme sentezi ve argüman dizisi sentezi yoluyla nitel araştırmaların sentezlenmesi.	Noblit ve Hare (1988)
Meta-çalışma (Meta-study)	Meta-veri, meta-yöntem ve meta-teori analizinden oluşan çok yönlü sentez.	Paterson, Thorne, Calnan ve Jillings (2001)
Gömülü Biçimsel Teori (Grounded Formal Theory)	Gömülü teori yöntemi kullanılarak formüle edilmiş sentez.	Kearney (1998a, 1998b, 2001) Eaves (2001)
Tematik Sentez (Thematic Synthesis)	Birincil verilerin sentezlenmesi yoluyla kodlama, betimleyici temaları oluşturma ve analitik temaların geliştirilme süreci.	Thomas ve Harden (2008)
Eleştirel yorumlayıcı sentez (Critical interpretative synthesis)	Çok disiplinli ve çok yöntemli araştırmaların gözden geçirilmesi ve sentezi.	Dixon-Woods ve diğerleri (2006)

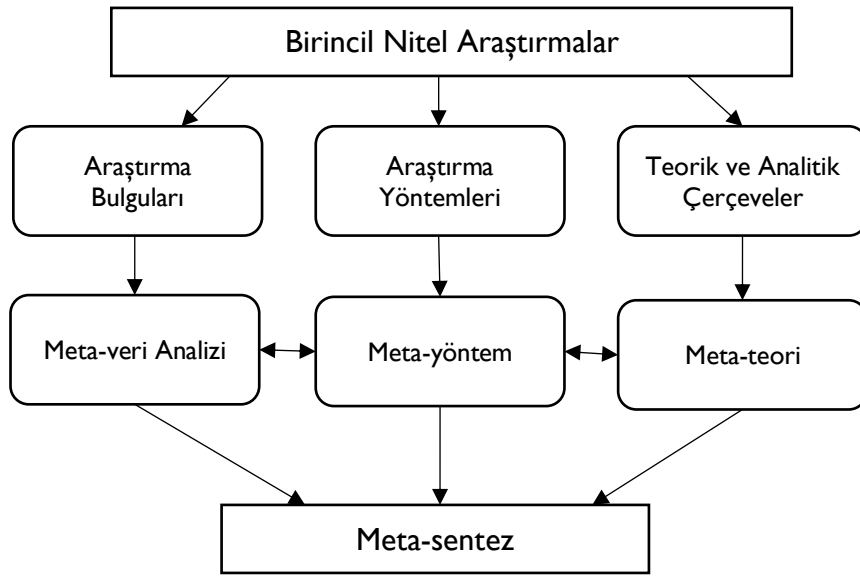
Meta-Etnografi (Meta- Ethnography)

Meta-etnografi yöntemi, ilk meta-sentez yaklaşımı olmasının yanında özellikle sosyal, sağlık ve eğitim bilimleri alanlarında en sık kullanılan meta-sentez yöntemidir (Dixon-Woods, Booth ve Sutton, 2007; Hannes ve Macaitis, 2012; Mohammed, Moles ve Chen, 2016; Ring, Jepson ve Ritchie, 2011). Yukarıda belirtildiği gibi ilk kez Noblit ve Hare (1988) tarafından meta-analize alternatif olarak önerilen bu yöntem, “tümevarımsal ve yorumlayıcı bir bilgi sentezi biçimi geliştirme girişimi” olarak tanımlanmıştır. Meta-etnografi temel olarak salt entegrasyonun uygun olmayacağı yazılı yorumlayıcı hesapların nasıl bir araya getirileceği sorusuna cevap sağlamıştır. Nelson (2002), Noblit ve Hare’nin önermiş olduğu bu yöntemi kullanarak engelli veya kronik hastalığı olan çocuklara sahip olan annelerin deneyimlerini incelemiştir. Araştırma sonucunda temalar oluşturulmuş ve uygulamaya yönelik önerilerde bulunulmuştur. İlk çalışmalar eğitim araştırmalarına ve az sayıda yakından ilişkili etnografik çalışmalara odaklanmış olsa da diğer alanlarda yürütülen araştırmalar için uygulanabilirliği ve etnografik olmayan çok sayıda çalışmanın sentezine uygunluğu yapılan çalışmalarla gösterilmiştir (Atkins ve diğerleri, 2008; Curtin, Savage, Murphy ve Leahy-Warren, 2021; Heys, Downe ve Thomson, 2021; Sánchez ve diğerleri, 2022; Toye ve diğerleri, 2013b). Meta-etnografi yaklaşımı yedi adımdan oluşmakta ve üç ana stratejiyi içermektedir (Noblit ve Hare, 1988). Bu süreç *Meta-Sentez Araştırma Süreci* başlığı altında ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır.

Meta-etnografi, nitel sentez için fonlu metodolojik araştırmaların aktif bir programının olduğu birkaç alandan birini temsil eder (Dixon-Woods, Agarwal, Jones, Young ve Sutton, 2005). Bu nedenle önemli bir potansiyel ve ilgiye sahiptir. Ayrıca birincil çalışmaların anlamını koruma girişimi bu yöntemin önemli bir gücüdür (Mohammed ve diğerleri, 2016). Bununla birlikte meta-etnografi yöntemine yönelik birtakım eleştiriler mevcuttur. Örneğin orijinal biçiminde örnekleme veya değerlendirme konusunda bir rehberlik sağlamadığı, dolayısıyla bu yöntem yalnızca bir sentez aracı olarak görülmesi gerektiği ifade edilmektedir (Dixon-woods ve diğerleri, 2005). Ayrıca Karşılıklı Dönüşümsel Analiz (KDA) sürecinde makalelerin hangi sıra ile sentezlenmesi gerektiği konusu net değildir (Campbell ve diğerleri, 2003).

Meta-Çalışma (Meta-Study)

Nitel verilerin sentezlenmesinde çok yönlü bir yaklaşım geliştiren Paterson ve diğerleri (2001), sosyolog Zhao (1991) ve Ritzer’in (1991) çalışmalarından yararlanarak, kronik hastalığı olan yetişkinlerin deneyimlerini inceledikleri araştırmalarında meta-çalışma (meta-study) adlı yöntemi ortaya koymuşlardır. Meta-çalışma yöntemi, meta veri analizi, meta yöntem ve meta teori olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır (Paterson ve diğerleri, 2001). Meta-veri analizi sürecinde çalışma bulguları arasındaki benzerlik ve farklılıkların yorumlayıcı bir karşılaştırılması yapılır. Meta-yöntem kapsamında birincil araştırmalarının yöntemleri incelenir. Meta-teori bileşeninde ise araştırmaların altında yatan felsefi, bilişsel ve teorik perspektif incelenir (Xie, Ke, Cheng ve Everhart, 2020). Son olarak belirtilen üç bileşen meta-sentez sürecinde bir araya getirilir. Bu süreçte amaç, veri, yöntem ve teorinin analizinden türetilen bir fenomenin yeni bir yorumunu üretmektir (Ronkainen, Wiltshire ve Willis, 2022). Mevcut açıklamaların akla yatkınlığını, nelerin ihmal edildiğini ve bilginin ilerlemesi için hangi yeni yolların açıldığını dikkate alan meta-sentez süreci sonucunda meta-çalışma tamamlanmış olur. Meta-çalışma sonucunda derinlemesine açıklamalar ve/veya teoriler elde edilmektedir. Şekil 1’de meta-çalışma süreci ve bileşenleri görselleştirilmiştir.

Şekil 1. Meta-Çalışma Yaklaşımının Bileşenleri (Paterson ve diğerleri, 2001)

Tematik Sentez (Thematic Synthesis)

Tematik sentez en yalın anlatımı ile tematik analiznin nitel derleme çalışmalarına uyarlanması olarak ifade edilebilir. Tematik sentez yöntemi Thomas ve Harden (2008) tarafından bireylerin bakış açıları ve deneyimleri hakkındaki soruları ele alan sistematik derlemelerde geliştirilmiş ve uygulanmıştır. Yöntemin ilk kez tanımlandığı çalışma, çocuklar arasında sağlıklı beslenmenin önündeki engellerin ve kolaylaştırıcıların incelendiği bir araştırmadır.

Tematik sentez üç aşamadan oluşmaktadır; *ilk aşamada* birincil çalışmaların bulguları satır satır kodlanmaktadır. *İkinci aşamada* ise betimleyici temaların geliştirilmesi için oluşturulan kodlardan yararlanılmaktadır. *Üçüncü ve son aşamada* ise elde edilen betimsel temalardan yola çıkarak analitik temalar geliştirilir. Thomas ve Harden üçüncü aşamayı “tanımlaması en zor olan ve potansiyel olarak en tartışmalı” aşama olarak ifade etmektedir. Çünkü üçüncü aşama gözden geçirenlerin yargılarına ve içgörülerine bağlılık içermektedir. Fakat bu sayede incelenen çalışmaların ötesine geçmekte ve yeni yorumlayıcı yapılar, açıklamalar veya hipotezler üretilmektedir.

Tematik-sentez, üçüncü derece yorumlar ile kıyaslanabilir olması ile meta-etnografi yaklaşımıyla, tümevarımsal ve temaların sürekli birbirleri ile kıyaslanması yönüyle gömülü teori yaklaşımıyla benzerlik göstermektedir. Tematik sentez yöntemini diğer çalışmalardan ayıran en önemli özelliği, dahil edilen çalışmaların sonuçlarını satır satır kodlamak için bilgisayar yazılımının kullanılmasıdır (Barnett-Page ve Thomas, 2009; Thomas ve Harden, 2008; Xie ve diğerleri, 2020).

Eleştirel Yorumlayıcı Sentez (Critical Interpretative Synthesis)

Dixon-woods ve diğerleri (2006) hassas grupların sağlık hizmetlerine erişimini inceledikleri araştırmada çok disiplinli ve çok yöntemli kanıtları sentezlemek için eleştirel yorumlayıcı sentez olarak adlandırdıkları yaklaşımı geliştirmişlerdir. Bu yaklaşım başlangıçta bir tür değiştirilmiş meta-etnografi olarak düşünülse de çok fazla prosedürel ve teknik varyasyon eklendiği için süreç yeni bir yöntem olarak tanımlanmıştır. Ayrıca bu yaklaşımda gömülü teorisinin tekniklerinden de yararlanılmaktadır (Barnett-Page ve Thomas, 2009).

Esnek bir yapıya sahip olan eleştirel yorumlayıcı sentez yalnızca sentez sürecinden ziyade tüm inceleme sürecini yaklaşım olarak sunmaktadır. Bu yaklaşımda mevcut kanıtlardan teorik kategorilerin oluşturulması ve bu kategorilerin inceleme ilerledikçe titiz incelemeye tabi tutulması ihtiyacı vurgulanmaktadır (Dixon-woods ve diğerleri, 2006). Eleştirel yorumlayıcı sentez yaklaşımında arama, örnekleme, eleştiri ve analiz birlikte ilerler ve bu süreç dinamik ve karşılıklı bilgilendirici bir süreç olarak görülmektedir. Eleştirel yorumlayıcı sentez yaklaşımında eleştirel bir perspektif takınılması esastır. Yalnızca araştırmaya dahil edilen çalışmalara değil aynı zamanda araştırmanın tüm adımlarında eleştirel bakışın benimsenmesi gerekmektedir (Edwards ve Kaimal, 2016). Birincil makalelerin kalitesini belirlemenin bir aracı olarak metodolojik özelliklerden ziyade alaka düzeyini kullanarak kaliteyi değerlendirmeye yönelik özel bir yaklaşıma sahiptir. Özellikle sağlık hizmetlerine erişim gibi zorlu alanlarda araştırma sorularının iç görü, canlılık, aydınlatma ve yeniden kavramsallaştırılması için potansiyel sunan yaklaşımın süreci on maddelik bir liste ile belirtilmiştir (Dixon-woods ve diğerleri, 2006).

Gömülü Biçimsel Teori (Grounded Formal Theory)

Gömülü teori, sosyal olguları sembolik etkileşimcilik perspektifinden incelemek amacıyla geliştirilmiş birincil bir araştırma yöntemidir (Glaser ve Strauss, 1967). Nitel araştırmalarda sıklıkla kullanılan gömülü teori, az sayıda olsa da nitel araştırmaları sentezleme sürecinde de kullanıldığı görülmektedir. Kearney (1998a, 1998b, 2001) ve Eaves (2001) gömülü teoriyi meta-sentez anlayışı içerisinde gömülü biçimsel teori (grounded formal theory) olarak adlandırmış ve gömülü teorinin ilkelerini takip ederek birincil verilerin sentezlendiği çalışmalar yayınlamışlardır.

Kearney (1998a) gömülü teori çalışmalarının kayda değer bir hacme ve olgunluğa ulaştığını ifade ederek daha yüksek seviyeli bir gömülü teori oluşturmak için Glaser ve Strauss'un (1967) klasik çalışmasından esinlendiği, birincil gömülü teori bulgularının kullanıldığı ve teorik örnekleme ve temel teorilerden sürekli karşılaştırmanın uygulandığı "gömülü biçimsel teori" olarak adlandırdığı yaklaşımı önermektedir. Bu yaklaşımda, birincil raporlardan elde edilen bulgular, standart gömülü teori yöntemleri kullanılarak analiz edilir ve daha sonra incelenen olgunun daha kapsamlı bir modelini geliştirmek için sentezlenir. Diğer meta-sentez araştırma türlerinin aksine bu yaklaşımda farklı desenlerdeki araştırmalara yer verilmemekte, yalnızca odaklanılan fenomen ile ilgili yürütülmüş gömülü teori çalışmaları sentez sürecine dahil edilmektedir. Gömülü teori yaklaşımının ilkeleri takip edilerek sentez sonucunda mevcut teorilerin ötesinde bir teori (teorilerin teorisi) elde edilmektedir.

Kearney (1998b), gömülü biçimsel teoriyi, kadınların bağımlılığından kurtulma teorisinin geliştirilmesinden örnekler kullandığı çalışması ile tanıtmıştır. Ayrıca cefakâr aşk (enduring love) modelini ortaya koyduğu, kadınların aile içi şiddet deneyimlerini konu alan araştırmasında da gömülü biçimsel teoriyi yaklaşımından yararlanmıştır (Kearney, 2001). Eaves (2001) ise felç geçirmiş yaşlılar için kırsal Afrikan-Amerikan ailelerde bakım verme çalışmalarını incelemiş, çalışmada benimsediği gömülü teori sentezleme yaklaşımını dört temel kuramcının (Kathy Charmaz, Mark Chesler, Juliet Corbin ve Anselm Strauss) çalışmalarından türettiğini ifade etmiştir. Daha sonra yayınlanan başka çalışmalarda da (AlOmeir, Patel ve Donyai, 2020; Chenail ve diğerleri, 2012) gömülü biçimsel teori yaklaşımının benimsendiği görülmektedir.

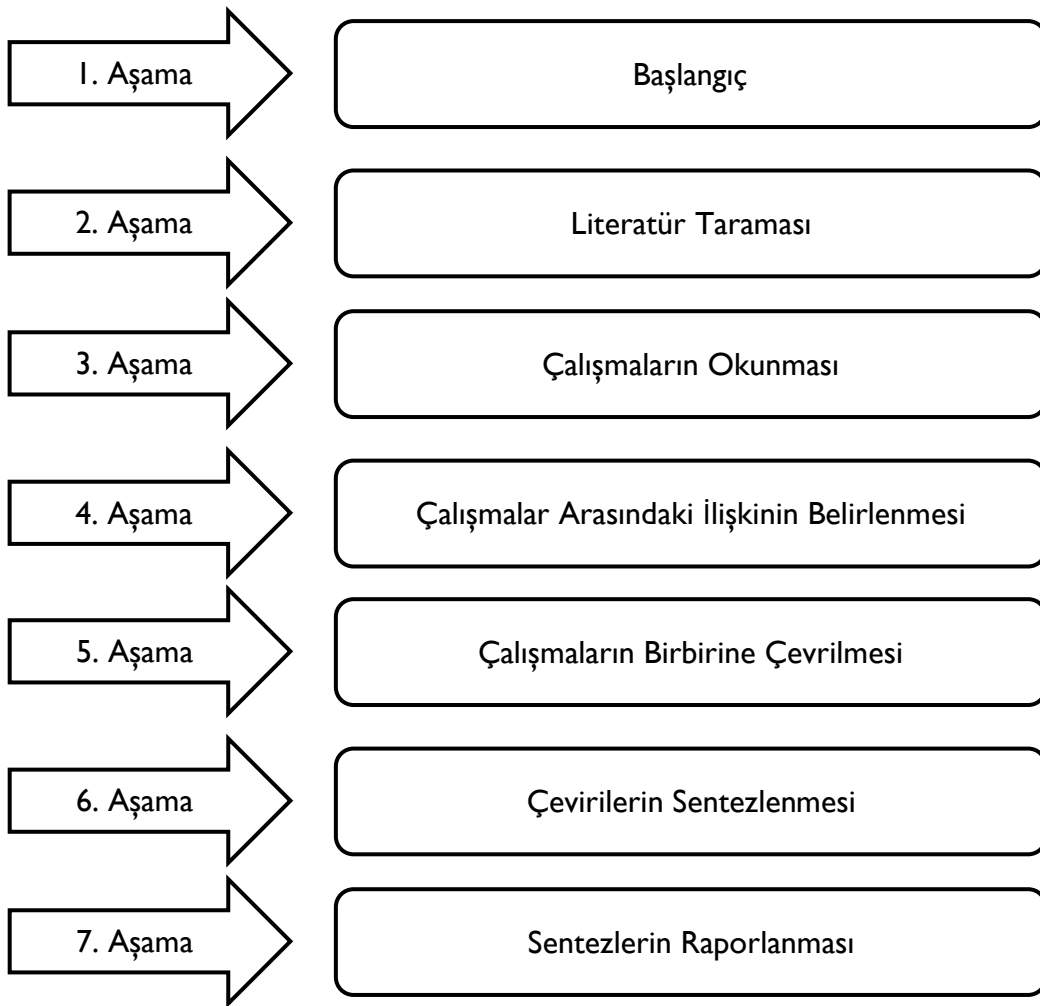
Nitel araştırmaları bir arada sentezlemek için kullanılan farklı yöntemlerin yelpazesi son yıllarda genişlemektedir (Barnett-Page ve Thomas, 2009). Yukarıda, meta-sentez araştırmalarında öne çıkan yöntemler tanıtılmaya çalışılmıştır. Literatür incelendiğinde belirtilen meta-sentez yöntemleri dışında daha birçok yöntemin mevcut olduğu görülmektedir (Barnett-Page ve Thomas, 2009; Dixon-woods ve diğerleri, 2005; Finfgeld-Connett, 2018; Sattar ve diğerleri, 2021); meta-anlatı (meta-narrative), metinsel anlatı sentezi (textual narrative synthesis), ekolojik cümle sentezi (ecological triangulation sentence synthesis), çerçeve sentezi

(framework synthesis), içerik analizi (content analysis), meta-yorum (meta-interpretation), Miles ve Huberman'ın çapraz vaka tekniği (Miles and Huberman's cross-case techniques), gerçekçi sentez (realistic synthesis). Bu çalışmanın amacı meta-sentez yaklaşımlarının incelenmesi olmadığından dolayı yalnızca en sık kullanılan meta-sentez yöntemlerinin açıklanması uygun görülmüştür.

Meta-Sentez Araştırma Süreci

Meta-sentez çatı kavram olarak kullanılan, içerisinde birçok farklı yaklaşımı barındıran bir yöntemdir. Dolayısıyla meta-sentez yönteminin içeriği ve uygulama aşamaları ile ilgili net bir ortak çerçeveden söz etmek zordur. Bu çalışma kapsamında, meta-sentez çalışmalarında en çok tercih edilen meta-etnografi yaklaşımının araştırma süreci benimsenmiştir.

Daha önce belirtildiği gibi meta-etnografi yaklaşımı Noblit ve Hare (1988) tarafından geliştirilmiştir. Yaygın olarak kullanılan bir nitel literatür sentez yöntemi olmasına rağmen sınırları yetersizdir (Sattar ve diğerleri, 2021). Bu nedenle klasik meta-etnografi yaklaşımını temel alan Sattar ve diğerlerinin (2021) geliştirdikleri araştırma süreci kılavuzu temel alınmıştır. Meta-etnografi yedi aşamalı süreçten oluşmaktadır. Bu aşamaların her biri, aşağıda ayrı olarak ele alınmıştır.

Şekil 2. Meta-Sentez Araştırma Süreci

Aşama 1: Başlangıç Aşaması

Araştırma konusunun belirlendiği ilk aşamada gözden geçirilen konunun sentezlenmesine ihtiyaç olup olmadığı ve meta-etnografik yaklaşımın araştırma sorusuna uyup uymadığı tespit edilmelidir (Toye ve diğerleri, 2013a). Araştırmacılar belirli bir fenomenin kavramsal veya teorik anlayışlarıyla ilgilendiklerinde meta-etnografik sentez yaklaşımı uygundur. Sentez sürecine başlamadan önce araştırma konusu hakkında yapılmış geniş nitel araştırmaların olduğunun belirlenmesi önemlidir (Toye ve diğerleri, 2014). Ayrıca çalışma sürecinde farklı yaklaşımlara, görüşlere ve temel becerilere sahip araştırmacılardan oluşan bir ekibin oluşturulması, çalışmayı daha da ileriye taşıyacaktır (Campbell ve diğerleri, 2011).

Aşama 2: Literatür Taraması

Araştırma konusu belirlendikten sonra literatür taraması yapılır. Bu aşama, aşağıdaki adımları içerir (Atkins ve diğerleri, 2008):

Sentezin odağının tanımlanması: Kapsamı geniş olan bir inceleme ile yönetilebilir sayıda çalışmayı ortaya çıkaracak bir odak arasında bir denge kurulması gerekmektedir. Sentez sürecine kaç çalışmanın dahil edilmesi gerektiği konusunda net bir görüş birliği yoktur. Bazı araştırmacılar, çok sayıda çalışmanın sentezlenmesinin, yararlı bir yorumlayıcı çıktı üretme becerisine müdahale edebileceğini ve toplu bir sentezle sonuçlanabileceğini iddia ederken (France ve diğerleri, 2019b) bazı araştırmacılar dahil edilecek araştırma sayısının optimum 8-12 olduğunu ifade etmektedir (Bondas ve Hall, 2007; Polat ve Ay, 2016).

Senteze dahil edilecek çalışmaların taraması ve seçilmesi: İkinci önemli adım, sistematik bir literatür taraması yaparak potansiyel olarak ilgili nitel araştırmaları bulmayı içerir. Sistematik bir tarama yapmak için iyi yapılandırılmış ve kapsamlı bir tarama stratejisi geliştirilmelidir. Literatür taramasını daha spesifik hale getirmenin yollarından biri, nitel tarama filtrelerinin kullanılmasıdır. Nitel araştırmalar için ampirik olarak test edilmiş tarama filtreleri geliştirilmiştir (McKibbon, Wilczynski, ve Haynes, 2006; Wong, Wilczynski, Haynes ve Hedges, 2004; Wilczynski, Marks ve Haynes, 2007). Bununla birlikte, bu tür filtreler kullanılırken potansiyel olarak ilgili çalışmaların bazılarının gözden kaçırılması mümkündür. Arama stratejiniz ve taramanızla ilgili kararlar, amaçlarınıza ve mevcut kaynaklarınıza bağlıdır. Aramaların içeriğine ilişkin kararlara varmak için bir kütüphaneciden faydalanılması tavsiye edilmektedir (Satter ve diğerleri, 2021).

Dahil etme ve hariç tutma kriterlerinin geliştirilmesi: Çalışmaları senteze dahil edip etmemeye karar verirken bir dizi faktör göz önünde bulundurulmalıdır. Önemli bir husus, inceleme yazarlarının uzmanlığı ve incelemeyi tamamlamak için mevcut olan zamandır. Gözden geçirenler, kalite temelinde hariç tutma olasılığını ve bu çalışmaların bulguların geliştirilmesine ve yorumlanmasına katkısını dikkate almalıdır (Noyes, Popay, Pearson ve Hannes, 2008). Meta-etnografi için, kavramsal olarak zengin veriler veya daha fazla geliştirilmeye yeterli ayrıntı sağlayan zengin tanımlayıcı veriler uygundur. Derinliği olmayan verileri daha fazla yorumlamak zor olduğundan, ağırlıklı olarak zayıf tanımlayıcı verileri dahil etmek sorunlu olabilir (France ve diğerleri, 2019b).

Dahil edilen çalışmaların kalite değerlendirmesi: Field ve Gillett (2010) dahil edilecek çalışmaların dahil edilme sürecinde titiz olunması gerektiğini metaforik bir şekilde açıklamaktadır; beyaz giysiler (iyi çalışmalar) arasındaki bir kırmızı çorap (kötü çalışma) bile çamaşırları mahvedebilir. Dahil edilen çalışmaların kalitesini ve benzerliğini sağlamak için dahil etme kriterlerinin titizlikle uygulanması gerekmektedir. Yaygın olarak kullanılan iki kalite değerlendirme aracı vardır; Eleştirel Değerlendirme Becerileri Programı (Critical Appraisal Skills Programme - CASP) ve Niteliksel Değerlendirme ve İnceleme Aracı (Qualitative Assessment and Review Instrument - JBI-QARI) (Sattar ve diğerleri, 2021). Belirtilen araçlar kullanılarak araştırmaya dahil edilecek çalışmalar değerlendirilebilir.

Aşama 3: Çalışmaların Okunması

Bu aşamanın temel amacı, çalışmalardaki benzerlik ve farklılıkları belirlemek ve verileri sentez sürecine hazırlamaktır (Mohammed ve diğerleri., 2016). Sentez sürecinin başladığı bu aşamada dahil edilen araştırmalar tekrar tekrar okunur, içeriğe ve ayrıntılara aşına olunur. Çalışmaların okunması yalnızca tek bir aşama olarak düşünülmemelidir; okuma, sentez süresi boyunca gerçekleşir. Seçilen çalışmalar okunduktan sonra ham veriler çıkartılır. Meta-etnografik bir sentez için ham veriler birinci ve ikinci dereceden yapılarıdır (Cahill, Robinson, Pettigrew, Galvin ve Stanley, 2018; Toye ve diğerleri, 2014). Standartlaştırılmış bir veri çıkarma formu (Malpass ve diğerleri, 2009) kullanılarak verilerin, çalışmaların her birinden çıkarılması gerekir. Veri çıkarmanın alternatif yolları arasında bir metafor ve tema listesi oluşturulabilir (Campbell ve diğerleri, 2011) veya yazılım programlarında (Nvivo gibi) kavramlar kodlanabilir (Toye ve diğerleri, 2014).

Aşama 4: Çalışmalar Arasındaki İlişkinin Belirlenmesi

Bu aşamada, farklı çalışmalardaki ortak ve tekrar eden anahtar kavramlar arasındaki ilişkiler değerlendirilir. Bu süreçte tema listesi oluşturulabilir (Noblit ve Hare, 1988). Temaların yansıttığı anahtar kavramlar, metaforlar arasındaki ilişkileri incelemek ve ortak kavramları belirlemek için sıralanır. Farklı çalışmalardan elde edilen temalar daha sonra ilgili kategorilerde kümelenir. Bu aşamada, her bir çalışma hakkında bağlamsal verileri incelemek esastır. Yeni oluşturulan kategoriler, içerdikleri tüm ilgili kavramları kapsayan terminoloji kullanılarak adlandırılmalıdır. Bu aşamada oluşturulan kategori etiketlerinin daha yüksek üçüncü dereceden yapılar değil, tanımlayıcı etiketler olduğuna dikkat etmek önemlidir. Üçüncü dereceden yapılar sonraki iki aşamada geliştirilir (Sattar ve diğerleri, 2021).

Aşama 5: Çalışmaların Birbirine Çevrilmesi

Çalışmalar karşılaştırılırken hangi sıra ile değerlendirileceği önemli bir husustur. Daha önceki makaleler, fikirlerin sonraki gelişimi üzerinde güçlü bir etkiye sahip olacağından dolayı karşılaştırma sırası sentezi etkileyebilir (Campbell ve diğerleri, 2003). Bu aşamada çalışmalar kronolojik olarak sıralanabilir ya da en yüksek puanlı makaleden en düşük puanlı makaleye doğru sıralanır (Sattar ve diğerleri, 2021). Puanlandırma işlemi, *Aşama 2*'de belirtilen CASP ve JBI-QARI araçlarından herhangi biri kullanılarak yapılabilir. Her iki kontrol listesi de 10 maddeden oluşmaktadır. Listede yer alan maddeler takip edilerek her çalışmaya bir puan atfedilir. Değerlendirme sürecinde farklı araştırmacılar bireysel olarak değerlendirme yaptıktan sonra eğer farklılıklar var ise araştırmacılar farklı puanlandırmalar üzerinde tartışıp nihai sonuca varırlar ve çalışmaların karşılaştırılma sırası netleşmiş olur. Ayrıca CASP kontrol listesinin geliştirilmiş versiyonları da mevcuttur (Campbell ve diğerleri, 2011; Toye ve diğerleri, 2013a). Çok sayıda makale dahil edildiğinde ise çalışmaların kronolojik olarak düzenlenmesi önerilir (Atkins ve diğerleri, 2008).

İlk olarak birinci makaledeki temalar ve kavramlar özetlenerek başlar. Özetleme, çalışma bağlamlarını dikkate alarak kavramları karşılaştırmayı içerir. Daha sonra ikinci makaledeki temalar ve kavramlar özetlenir. Birinci makale ile neyin benzer olduğu ve ardından ikinci makalenin birinci makaleye ne ekleyebileceği veya bulgularının birinci makaleden hangi noktalarda ayrıldığı hakkında yorum yapılır (Atkins ve diğerleri, 2008). Daha sonra birinci ve ikinci makalede olan benzerlikler göz önünde bulundurularak üçüncü makale özetlenir. Bu süreç, tüm makaleler sentezlenene kadar devam eder. Bir sonraki aşamada üçüncü dereceden yapıların geliştirilmesine yardımcı olmada faydalı olan birincil yazar yorumlarının bir sentezi üretilir (Sattar ve diğerleri, 2021).

Çalışmalarda yer alan anahtar kavramları incelemek, sürekli karşılaştırma yöntemine benzer (Cahill ve diğerleri., 2018). Bu aşamada daha önce kaydedilen çalışma özellikleri tablosuna (ülke, örneklem, işe alım yöntemi, cinsiyet, yayın tarihi vb.) ve tam metin makaleye başvurulması önemlidir (Scott ve Grant, 2018). Bu işlem aynı zamanda bir çeviri tablosu yaratılarak da desteklenebilir. İncelenen çalışmalardaki birinci ve ikinci dereceden verilere ve temalara çeviriler tablosunda yer verilmesi, çalışmalar arasındaki ilişkinin kurulmasında

ve çürütme (reddiye) sentezine hazırlık aşamasına yardımcı olur (Sattar ve diğerleri, 2021). Ayrıca kişisel bir günlük tutmak, araştırmacının kendi konumunun farkında olmasını sağlamaya yardımcı olabilir (Doyle, 2013).

Aşama 6: Çevirilerin Sentezlenmesi

Bu aşamada çalışmalar artık bir çerçeve geliştirmek amacıyla “bütün” olarak görülmektedir (Cahill ve diğerleri, 2018; Toye ve diğerleri, 2014). Çalışmaların nasıl ilişkili olduğu ele alınırken, araştırmacılar bunu anlatsal ve/veya şematik bir biçimde sunabilirler (Toye ve diğerleri, 2013a). Çevirilerin sentezlenme süresi Karşılıklı Dönüşümsel Analiz (KDA), Çürütme (Reddiye) Sentezi ve Argüman Dizisi Sentezi olmak üzere üç bileşenden oluşmaktadır.

Karşılıklı Dönüşümsel Analiz (KDA): Bu aşamada, çalışmalar boyunca paylaşılan temalar yan yana getirilerek özetlenir. Bu, verilen fenomenin daha eksiksiz bir açıklamasını sağlayan ve herhangi bir çelişkiyi çözen yeni kavramların üretilmesine yol açar (Strauss ve Corbin, 1990). Bunlar, derleme yazarları tarafından geliştirilen orijinal üçüncü dereceden yapılar olarak bilinir ve fenomenin yeni bir anlayışını sağlar (Scott ve Grant, 2018).

Çürütme (Reddiye) Sentezi: Çürütücü sentez, benzerlikler etrafında kavramlar geliştirmek yerine, çelişkileri tanımlamaya, anlamaya ve uzlaştırmaya odaklanır. Karşılıklı çeviriye benzer şekilde, araştırmacılar üçüncü dereceden yapılar geliştirmek için birincil veri sentezi ve çeviriler tablosuna başvurmaları gerekir. Çalışmalardaki kavramlar arasındaki çelişkiler, katılımcılar, ortamlar veya çalışma tasarımındaki farklılıklar ile açıklanabilir. Bu aşamada, yorumlar ve açıklamalar için bağlam sağlamaya yardımcı olabileceğinden, çalışma özellikleri tablosuna geri dönmek yararlıdır (Feast ve diğerleri, 2018)

Argüman Dizisi Sentezi: Bu aşama, ayrı çalışmaların bulgularından elde edilen genel bir yorumlama sürecini içerir. Çalışmalar arasında tekrarlanan karşılaştırmalar yapılarak bütünün (çalışmaya konu olan olgunun) bir resmi oluşturulmaya çalışılır (Barnett-Page ve Thomas, 2009). Araştırmacılar bu aşamada karşılıklı çevirileri okuyarak ve üçüncü dereceden yapıların her biri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları not ederler. Bu notlar daha sonra her bir bulgunun analizdeki diğer bulgularla nasıl ilişkili olduğuna dair yorumlar oluşturmak için kullanılabilir. Bu ilişkiler daha sonra anlamaya yardımcı olmak için bir diyagram kullanılarak temsil edilebilir. Argüman dizisi sentezi, iki veya daha fazla farklı grubun bakış açılarını bir araya getirmek ve açıklamak ve temalar arasındaki ilişkiyi yorumlamak için yararlı bir yol olabilir. Bu, özellikle bir veya daha fazla grubun (örneğin hastalar ve sağlık uzmanları) bir fenomen hakkındaki görüşlerinin incelendiği sağlık hizmeti araştırmalarıyla ilgilidir (Sattar ve diğerleri, 2021).

Aşama 7: Sentezin Raporlanması

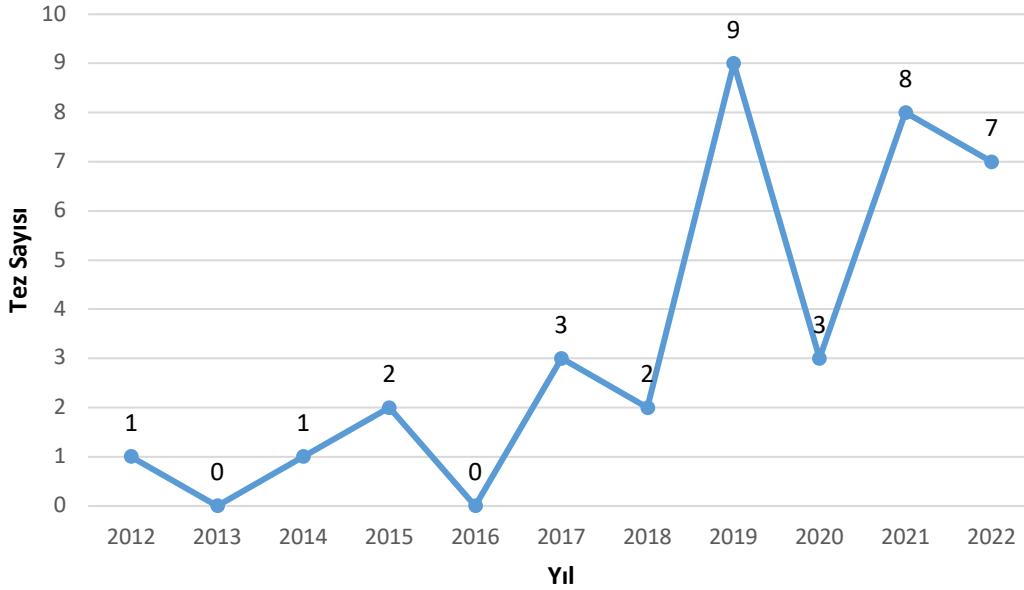
Son aşama, sentez sonucunda elde edilen bulguların sunumunu içerir. Sentezin hedef kitleye etkili bir şekilde yayılması kritik öneme sahiptir. (Mohammed ve diğerleri, 2016). Sentez raporlanırken eMERGE raporlama kılavuzunu takip edilebilir (France ve diğerleri, 2019a). Bunun yanında PRISMA diyagramı da kullanılabilir. eMERGE kılavuzunda açıklanan bu standart raporlama yöntemlerine ek olarak, raporlama süreci üç aşamaya ayrılabilir; 1- bulguların özeti, 2- güçlü yönler, sınırlamalar ve dönüşlülük 3- tavsiyeler ve sonuçlar (France ve diğerleri, 2019a).

Meta-Sentez Araştırmaları

Özellikle 2000 yılından sonra meta-sentez çalışmaları sayısında ciddi bir artış görülmektedir. Özellikle sağlık, sosyal ve eğitim bilimlerinde yürütülen meta-sentez araştırmaları sayı olarak ön plana çıkmaktadır (Atkins ve diğerleri, 2008; Mohammed ve diğerleri, 2016). Özellikle sağlık bilimleri alanında yayınlanan meta-sentez araştırma sayısı 1988-2004 yılları arasında 42 iken (Dixon-Woods ve diğerleri., 2007) 2005-2008 yılları

arasında 82'ye yükselmiştir (Hannes ve Macaitis, 2012). Bu alanda yürütülmüş meta-sentez çalışmaları ağırlıklı olarak hemşirelik alanında yapılmıştır. (Dixon-woods ve diğerleri, 2007). En sık kullanılan yaklaşım ise meta-etnografi yöntemidir (Dixon-woods ve diğerleri, 2007; Hannes ve Macaitis, 2012; Ring ve diğerleri, 2011).

Türkiye'de yürütülmüş meta-sentez araştırmaları incelendiğinde çoğunlukla eğitim bilimleri alanında yürütülmüş araştırmalar ön plana çıkmaktadır. Ulusal Tez Merkezi (2022) incelendiğinde meta-sentez yöntemi ile yapılmış 36 adet lisansüstü tez çalışması görülmektedir. Bu tezlerin 28'i eğitim ve öğretim, 3'ü spor ve birer adet olmak üzere diğerleri sağlık eğitimi, kimya, siyaset, Türk dili ve edebiyatı ve halkla ilişkiler alanlarında yürütülmüştür (Şekil 3). Aynı şekilde bilimsel makaleler incelendiğinde de eğitim bilimleri alanında yürütülmüş çalışmaların ağırlıkta olduğu görülmektedir.

Not: Yıllara göre yapılan tez sayısı, Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı Tez Merkezi'nde listelenen tezler baz alınarak hesaplanmıştır (<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi>)

Şekil 3. Meta-Sentez Araştırmalarında Yıllara Göre Yapılan Tez Sayısı

Sonuç

1990'lı yıllardan sonra özellikle sağlık, eğitim ve sosyal bilimler alanlarında meta-sentez araştırmalarında artış görülmektedir. Nitel bulguların sentezlenerek daha geniş bir perspektifin kazanıldığı bu süreç büyük bir emek, özveri ve titizlik gerektirmektedir. Araştırma grubunu oluşturan araştırmacıların farklı bilgi ve beceriye sahip olması hem çalışmanın daha kapsamlı olmasını hem de daha derinlemesine çıkarımların elde edilmesini sağlar. Böylelikle yeni modeller ve teoriler geliştirilebilir.

Farklı yaklaşımları içinde barındıran meta-sentez, araştırmanın konusu ve ulaşılmak istenen nihai hedefe göre değişkenlik gösterebilir ve araştırma süreci farklılık arz edebilir. Fakat meta-sentez araştırması yürütülürken tercih edilen yaklaşıma hizmet eden belirli bir kılavuz esas alınmalıdır. Böylelikle elde edilen yeni çıkarımlar geçerli ve güvenilir bir temele oturmuş olur.

Uluslararası literatür incelendiğinde eğitim ve sağlık bilimleri alanlarında yapılmış meta-sentez çalışmaları yoğunluktadır. Bunun nedeni ilk olarak yapılan meta-sentez araştırmalarının bu alanlarda yürütülmüş olduğundan kaynaklı olabilir. Ayrıca sağlık bilimleri alanında yürütülen nitel araştırmaların sentezlenmesiyle daha derin, güçlü ve pratikte uygulanabilir çıktılar elde edilebilir. Bu sayede kanıta dayalı uygulamalar hayata

geçirilebilir. Ulusal literatür incelendiğinde ise sağlık bilimleri alanında yürütülen çalışmaların nadir olduğu görülmektedir. Yeterli sayıda çalışma yapılmış konuların araştırmacılar tarafından tespit edilip meta-sentez araştırmalarının yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynakça

- AlOmeir, O., Patel, N., ve Donyai, P. (2020). Adherence to adjuvant endocrine therapy among breast cancer survivors: a systematic review and meta-synthesis of the qualitative literature using grounded theory. *Supportive Care in Cancer*, 28(11), 5075-5084. doi: 10.1007/s00520-020-05585-9
- Aspfors, J. ve Fransson, G. (2015). Research on mentor education for mentors of newly qualified teachers: A qualitative meta-synthesis. *Teaching and Teacher Education*, 48, 75–86. doi: 10.1016/j.tate.2015.02.004
- Atkins, S., Lewin, S., Smith, H., Engel, M., Fretheim, A., ve Volmink, J. (2008). Conducting a meta-ethnography of qualitative literature: lessons learnt. *BMC Medical Research Methodology*, 8(1), 21. doi: 10.1186/1471-2288-8-21
- Bair, C. R., ve Haworth, J. G. (2004). Doctoral student attrition and persistence: A meta-synthesis of research. John C. Smart (Ed.), *Higher Education: Handbook of Theory and Research* (pp. 481–534) içinde. Dordrecht: Springer Science & Business Media.
- Barnett-page, E. ve Thomas, J. (2009). Methods for the synthesis of qualitative research: A critical review. *BMC Medical Research Methodology*, 9(1), 59. doi: 10.1186/1471-2288-9-59
- Bearman, M. ve Dawson, P. (2013). Qualitative synthesis and systematic review in health professions education: Qualitative synthesis and systematic review. *Medical Education*, 47(3), 252–260. doi: 10.1111/medu.12092
- Bondas, T. ve Hall, E. O. C. (2007). Challenges in approaching metasynthesis research. *Qualitative Health Research*, 17(1), 113–121. doi: 10.1177/1049732306295879
- Cahill, M., Robinson, K., Pettigrew, J., Galvin, R. ve Stanley, M. (2018). Qualitative synthesis: a guide to conducting a meta-ethnography. *Br J Occup Ther*, 81, 129–137. doi: 10.1177/0308022617745016
- Campbell, R., Pound, P., Morgan, M., Daker-White, G., Britten, N., Pill, R., ve Donovan. (2011). Evaluating meta ethnography: systematic analysis and synthesis of qualitative research. *Health Technology Assessment*, 5(43), 1–164. doi:10.3310/hta15430.
- Campbell, R., Pound, P., Pope, C., Britten, N., Pill, R., Morgan, M., ve Donovan, J. (2003). Evaluating meta-ethnography: a synthesis of qualitative research on lay experiences of diabetes and diabetes care. *Social Science & Medicine*, 56(4), 671–684. doi: 10.1016/s0277-9536(02)00064-3
- Chenail, R. J., George, S. S., Wulff, D., Duffy, M., Scott, K. W., ve Tomm, K. (2012). Clients' relational conceptions of conjoint couple and family therapy quality: A grounded formal theory. *Journal of Marital and Family Therapy*, 38(1), 241–264. doi: 10.1111/j.1752-0606.2011.00246.x
- Classen, S. ve Alvarez, L. (2015). Evidence-informed reviews-moving occupational therapy practice and science forward. *OTJR (Thorofare N J)*. 35, 199–203. doi: 10.1177/1539449215607431
- Curtin, M., Savage, E., Murphy, M., ve Leahy-Warren, P. (2022). A meta-synthesis of the perspectives and experiences of healthcare professionals on the humanisation of childbirth using a meta-ethnographic

- approach. *Women and Birth: Journal of the Australian College of Midwives*, 35(4), e369–e378. doi: 10.1016/j.wombi.2021.07.002
- Dinçer, S. (2018). Content analysis in scientific research: Meta-analysis, meta-synthesis, and descriptive content analysis. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 7(1), 176–190. doi: 10.14686/buefad.363159
- Dixon-Woods, M., Agarwal, S., Jones, D., Young, B. ve Sutton, A. (2005). Synthesising qualitative and quantitative evidence: a review of possible methods. *Journal of Health Services Research & Policy*, 10(1), 45–53. doi: 10.1258/1355819052801804
- Dixon-Woods, M., Booth, A., ve Sutton, A. J. (2007). Synthesizing qualitative research: A review of published reports. *Qualitative Research: QR*, 7(3), 375–422. doi: 10.1177/1468794107078517
- Dixon-Woods, M., Cavers, D., Agarwal, S., Annandale, E., Arthur, A., Harvey, J., ... Sutton, A. J. (2006). Conducting a critical interpretive synthesis of the literature on access to healthcare by vulnerable groups. *BMC Medical Research Methodology*, 6(1), 35. doi: 10.1186/1471-2288-6-35
- Doyle, L. H. (2003). Synthesis through meta-ethnography: paradoxes, enhancements, and possibilities. *Qualitative Research*, 3(3), 321–344. doi: 10.1177/1468794103033003
- Eaves, Y. D. (2001). A synthesis technique for grounded theory data analysis. *Journal of Advanced Nursing*, 35(5), 654–663. doi: 10.1046/j.1365-2648.2001.01897.x
- Edwards, J., ve Kaimal, G. (2016). Using meta-synthesis to support application of qualitative methods findings in practice: A discussion of meta-ethnography, narrative synthesis, and critical interpretive synthesis. *The Arts in Psychotherapy*, 51, 30–35. doi: 10.1016/j.aip.2016.07.003
- Feast, A., Orrell, M., Charlesworth, G., Poland, F., Featherstone, K., Melunsky, N., ve Moniz-Cook, E. (2018). *Using meta-ethnography to synthesize relevant studies: Capturing the bigger picture in dementia with challenging behavior within families* Erişim: <https://methods.sagepub.com/case/meta-ethnography-synthesize-relevant-studies-dementia-challenging-behavior>
- Finfgeld, D. L. (1998). Courage in middle-aged adults with long-term health concerns. *Revue Canadienne de Recherche En Sciences Infirmieres [The Canadian Journal of Nursing Research]*, 30(1), 153–169. Erişim adresi: <https://cjr.archive.mcgill.ca/article/view/1430>
- Finfgeld-Connett, D. (2018). *A guide to qualitative meta-synthesis*. New York: Routledge.
- France, E. F., Cunningham, M., Ring, N., Uny, I., Duncan, E. A. S., Jepson, R. G., ... Noyes, J. (2019a). Improving reporting of meta-ethnography: the eMERGe reporting guidance. *BMC Medical Research Methodology*, 19(1), 25. doi: 10.1186/s12874-018-0600-0
- France, E. F., Uny, I., Ring, N., Turley, R. L., Maxwell, M., Duncan, E. A., ... Noyes, J. (2019b). A methodological systematic review of metaethnography conduct to articulate the complex analytical phases. *BMC Med Res Methodol*, 19(35), 2-18. doi: 10.1186/s12874-019-0670-7
- Glaser, B. ve Strauss, A. (1971) *Status Passage*. New York: Routledge
- Gümüş, S. (2018). Nitel araştırmaların sistematik derlemesi: Meta-Sentez. Kadir Beycioğlu, Niyazi Özer, Yaşar Kondakçı (Ed.) *Eğitim Yönetiminde Araştırma* (pp. 533-551) içinde. Ankara: PEGEM Akademi.
- Hannes, K., ve Macaitis, K. (2012). A move to more systematic and transparent approaches in qualitative evidence synthesis: update on a review of published papers. *Qualitative Research: QR*, 12(4), 402–442. doi: 10.1177/14687941111432992

- Heys, S., Downe, S. ve Thomson, G. (2021). "I know my place"; A meta-ethnographic synthesis of disadvantaged and vulnerable women's negative experiences of maternity care in high-income countries. *Midwifery*, 103(103123), 103123. doi: 10.1016/j.midw.2021.103123
- İspir, B. ve Yıldız, A. (2021). Türkiye'de Öğrenme Amaçlı Yazma Hakkında Yapılan Araştırmaların Analizi: Bir Meta-Sentez Çalışması. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18, 3396–3447. doi: 10.26466/opus.906264
- Jessen, R. S., Haraldsen, I. R. H., ve Stänicke, E. (2021). Navigating in the dark: Meta-synthesis of subjective experiences of gender dysphoria amongst transgender and gender non-conforming youth. *Social Science & Medicine* (1982), 281(114094), 114094. doi: 10.1016/j.socscimed.2021.114094
- Johannessen, B., Flateland, S., Haraldstad, K., Skisland, A., ve Rohde, G. (2022). Being an ethnic minority nursing student-A meta synthesis. *Journal of Professional Nursing*, 40, 111–121. doi: 10.1016/j.profnurs.2022.03.011
- Kearney, M. H. (2001). Enduring love: a grounded formal theory of women's experience of domestic violence. *Research in Nursing & Health*, 24(4), 270–282. doi: 10.1002/nur.1029
- Kearney, MH (1998a). Ready to wear: Discovering grounded formal theory. *Research in Nursing & Health*, 21, 179-186. doi: 10.1002/(sici)1098-240x(199804)21:2<179::aid-nur8>3.0.co;2-g
- Kearney, MH (1998b). Truthful self-nurturing: A grounded formal theory of women's addiction recovery. *Qualitative Health Research*, 8, 495–512. doi: 10.1177/104973239800800405
- Kıncal, R. Y., ve Beyyınar, D. (2015). Ders araştırması uygulamasının matematik öğretmenlerinin mesleki gelişimlerine ve öğrenme sürecinin geliştirilmesine etkisi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(33), 186–210. doi: 10.21764/efd.73026
- Malpass, A., Shaw, A., Sharp, D., Walter, F., Feder, G., Ridd, M., ve Kessler, D. (2009). Medication career" or "moral career"? The two sides of managing antidepressants: a meta-ethnography of patients' experience of antidepressants. *Social Science & Medicine*, 68(1), 154–168. doi: 10.1016/j.socscimed.2008.09.068
- Mayor, R., Gunn, S., Reuber, M., ve Simpson, J. (2022). Experiences of stigma in people with epilepsy: A meta-synthesis of qualitative evidence. *Seizure: The Journal of the British Epilepsy Association*, 94, 142–160. doi: 10.1016/j.seizure.2021.11.021
- McKibbin, K. A., Wilczynski, N. L. ve Haynes, R. B. (2006). Developing optimal search strategies for retrieving qualitative studies in PsycINFO. *Evaluation & the Health Professions*, 29(4), 440–454. doi: 10.1177/0163278706293400
- Mohammed, M. A., Moles, R. J. ve Chen, T. F. (2016). Meta-synthesis of qualitative research: the challenges and opportunities. *International Journal of Clinical Pharmacy*, 38(3), 695–704. doi: 10.1007/s11096-016-0289-2
- Nelson, A. M. (2002). A metasynthesis: Mothering other-than-normal children. *Qualitative Health Research*, 12(4), 515-530. doi: 10.1177/104973202129120043
- Noblit, G. W., Hare, R. D., ve Hare, R. D. (1988). *Meta-ethnography: Synthesizing qualitative studies*. Newbury Park: Sage Publications.
- Noyes J., Popay J., Pearson A. ve Hannes K. (2008) Qualitative research and Cochrane reviews. Higgins J. ve Green S. (Ed.), *Cochrane handbook for systematic reviews of interventions*, Chichester: John Wiley & Sons.

- Othman, N., Wong, Y. Y., Lean, Q. Y., Mohd Noor, N., ve Neoh, C. F. (2020). Factors affecting self-management among adolescents and youths with type 2 diabetes mellitus: A meta-synthesis. *European Journal of Integrative Medicine*, 40(101228), 101228. doi: 10.1016/j.eujim.2020.101228
- Paterson, B. L., Thorne, S. E., Calnan, C., ve Jillings, C. (2001). *Meta-study of qualitative health research: a practical guide to meta-analysis and meta-synthesis*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Polat, S. ve Osman, A. (2016). Meta-sentez: Kavramsal bir çözümleme. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi*, 4(2), 52–64. doi: 10.14689/issn.2148-2624.1.4c2s3m
- Ring, N., Jepson, R., ve Ritchie, K. (2011). Methods of synthesizing qualitative research studies for health technology assessment. *International Journal of Technology Assessment in Health Care*, 27(4), 384–390. doi: 10.1017/S0266462311000389
- Ritzer, G. (1990). Metatheorizing in sociology. *Sociological Forum*, 5(1), 3-15. doi: 10.1007/BF01115134
- Ronkainen, N., Wiltshire, G., ve Willis, M. (2022). Meta-study. *International Review of Sport and Exercise Psychology*, 15(1), 226–241. doi: 10.1080/1750984x.2021.1931941
- Sánchez, T. E., Matvienko-Sikar, K., Linehan, L., O'donoghue, K., Byrne, M., ve Meaney, S. (2022). Facilitators and barriers to substance-free pregnancies in high-income countries: A meta-synthesis of qualitative research. *Women and Birth*, 35(2), e99–e110. doi: 10.1016/j.wombi.2021.04.010
- Sandelowski, M., Docherty, S. ve Emden, C. (1997). Focus on qualitative methods. Qualitative metasynthesis: issues and techniques. *Research in Nursing & Health*, 20(4), 365–371. doi: 10.1002/(sici)1098-240x(199708)20:4<365::aid-nur9>3.0.co;2-e
- Sandelowski, Margarete, ve Barroso, J. (2003). Classifying the findings in qualitative studies. *Qualitative Health Research*, 13(7), 905–923. doi: 10.1177/1049732303253488
- Sattar, R., Lawton, R., Panagioti, M., ve Johnson, J. (2021). Meta-ethnography in healthcare research: a guide to using a meta-ethnographic approach for literature synthesis. *BMC Health Services Research*, 21(1), 50. doi: 10.1186/s12913-020-06049-w
- Scott, D. A. H., ve Grant, S. M. (2018). A meta-ethnography of the facilitators and barriers to successful implementation of patient complaints processes in health-care settings. *Health Expectations: An International Journal of Public Participation in Health Care and Health Policy*, 21(2), 508–517. doi: 10.1111/hex.12645
- Seale, C. (1999). *The quality of qualitative research*. London: SAGE Publications.
- Siau, K., ve Long, Y. (2005). Synthesizing e-government stage models-a meta-synthesis based on meta-ethnography approach. *Industrial Management & Data Systems*. doi: 10.1108/02635570510592352
- Stern, P., ve Harris, C. (1985). Women's health and the self-care paradox: a model to guide self-care readiness - clash between the client and nurse. *Health Care for Women International*, 6, 151–163. doi: 10.1080/07399338509515689
- Strauss, A., ve Corbin, J. (1990). *Basics of qualitative research: grounded theory procedures and techniques*. London: Sage Publications Ltd.
- Strobel, J., ve van Barneveld, A. (2009). When is PBL more effective? A meta-synthesis of meta-analyses comparing PBL to conventional classrooms. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 3(1), 44-58. doi: 10.7771/1541-5015.1046

- Teasdale, E., Santer, M., Geraghty, A. W. A., Little, P., ve Yardley, L. (2014). Public perceptions of non-pharmaceutical interventions for reducing transmission of respiratory infection: systematic review and synthesis of qualitative studies. *BMC Public Health*, 14(1), 589. doi: 10.1186/1471-2458-14-589
- Thomas, J. ve Harden, A. (2008). Methods for the thematic synthesis of qualitative research in systematic reviews. *BMC Medical Research Methodology*, 8(1), 45. doi: 10.1186/1471-2288-8-45
- Thorne, S. (2017). Metasynthetic madness: What kind of monster have we created? *Qualitative Health Research*, 27(1), 3–12. doi: 10.1177/1049732316679370
- Toye, F., Seers, K., Allcock, N., Briggs, M., Carr, E., Andrews, J., ve Barker, K. (2013a). Trying to pin down jelly'-exploring intuitive processes in quality assessment for meta-ethnography. *BMC Medical Research Methodology*, 13(1), 1–12. doi: 10.1186/1471-2288-13-46
- Toye, F., Seers, K., Allcock, N., Briggs, M., Carr, E., Andrews, J., ve Barker, K. (2013b). Patients' experiences of chronic non-malignant musculoskeletal pain: a qualitative systematic review. *The British Journal of General Practice: The Journal of the Royal College of General Practitioners*, 63(617), e829-41. doi: 10.3399/bjgp13X675412
- Toye, F., Seers, K., Allcock, N., Briggs, M., Carr, E., ve Barker, K. (2014). Meta-ethnography 25 years on: Challenges and insights for synthesising a large number of qualitative studies. *BMC Medical Research Methodology*, 14(1), 80. doi: 10.1186/1471-2288-14-80
- Uyanık, Y., ve Yüksel, A. (2017). Türkiye'de sağlık harcamalarının ekonomik büyümeye etkisi: bir meta-sentez çalışması. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(12), 42–51. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/pub/gusbd/issue/39724/368785>
- Walsh, D., ve Downe, S. (2005). Meta-synthesis method for qualitative research: a literature review. *Journal of Advanced Nursing*, 50(2), 204–211. doi: 10.1111/j.1365-2648.2005.03380.x
- Wilczynski, N. L., Marks, S., ve Haynes, R. B. (2007). Search strategies for identifying qualitative studies in CINAHL. *Qualitative Health Research*, 17(5), 705–710. doi: 10.1177/1049732306294515
- Wong, S. S.-L., Wilczynski, N. L., Haynes, R. B., ve Hedges Team. (2004). Developing optimal search strategies for detecting clinically relevant qualitative studies in MEDLINE. *Studies in Health Technology and Informatics*, 107(Pt 1), 311–316. doi: 10.3233/978-1-60750-949-3-311
- Xie, J., He, Z., Burnett, G., ve Cheng, Y. (2021). How do mothers exchange parenting-related information in online communities? A meta-synthesis. *Computers in Human Behavior*, 115(106631), 106631. doi: 10.1016/j.chb.2020.106631
- Xie, J., Ke, Q., Cheng, Y., ve Everhart, N. (2020). Meta-synthesis in library & information science research. *Journal of Academic Librarianship*, 46(5), 102217. doi: 10.1016/j.acalib.2020.102217
- Zhao, S. (1991). Metatheory, Metamethod, Meta-Data-Analysis: What, Why, and How? *Sociological Perspectives*, 34(3), 377–390. doi: 10.2307/1389517
- Zimmer, L. (2006). Qualitative meta-synthesis: a question of dialoguing with texts. *Journal of Advanced Nursing*, 53(3), 311–318. doi: 10.1111/j.1365-2648.2006.03721.x

Extended Abstract

Purpose

When the literature is examined, it is seen that there is conceptual complexity in the meta-synthesis approach and there are not enough explanatory studies. For this reason, this paper aims to provide information about the meta-synthesis research method, which is relatively new, eliminate this gap in the literature, and prevent concept confusion.

Design and Methodology

In this study, literature review method was preferred. English and Turkish scientific studies on the meta-synthesis research approach were reviewed. In line with the information obtained, detailed information about the meta-synthesis research approach is given.

Findings

Meta-synthesis research is a research approach in which new findings are obtained by evaluating and synthesizing a optimum number (10-12) of related studies together. The meta-synthesis method, which is an umbrella concept, contains many different methods. Although it is seen that quantitative data are used in some studies, meta-synthesis research should, by its nature, include only the findings of qualitative studies and only the qualitative findings of mixed studies.

Research Limitations

In this review, only Turkish and English studies were examined. Therefore, the inability to benefit from the information in scientific studies written in other languages constitutes the limitation of this study.

Implications

While conducting meta-synthesis research, it should be clearly stated which approach is adopted and the study should be carried out within the framework of the adopted approach. It should be ensured that there are sufficient number of studies on the subject to be synthesized. While forming the research group, people with different skills should be preferred. Certain guidelines should be followed in the reporting process of the synthesis. In addition, when the national literature is examined, it is seen that studies conducted in the field of health sciences are rare in contrast to the international literature. Researchers working in this field should be encouraged to conduct meta-synthesis research.

Originality/Value

This paper discusses the meta-synthesis method, its purpose, and its stages. Considering that studies that provide information about meta-synthesis research are rare in Turkish literature, this research fills this gap.

Araştırmacı Katkısı: Deniz GÜNEŞ (%50), Ramazan ERDEM (%50).